

Kanoroute Eiland van Schalkwijk

Door: Peter Kuiper

Het Eiland van Schalkwijk is een oase van rust, dunbevolkt, omgeven door het stedelijk gebied van de provincie Utrecht even ten zuiden van de stad Utrecht; grootte ongeveer 3300 ha. Omgeven door water: de Lek, het Amsterdam-Rijnkanaal en het Lekkanaal.

De Schalkwijkse wetering is de centrale watergang in dit gebied en werd al gegraven in het begin van de 12e eeuw, in opdracht van bisschop Godebald van Utrecht (besluit in 1122). Met de aanleg van de Schalkwijkse wetering kon de moerasachtige wildernis in dit gebied ontwaterd en ontgonnen worden. Godebald is ook degene die het gebied van de Kromme Rijn heeft laten ontginnen en de Vaartsche Rijn van Utrecht naar de Lek heeft laten graven. Hij was dus duidelijk meer dan alleen een kerkelijke leider.

Deze kanoroute is in het verleden ontwikkeld door de gemeente Houten in nauwe samenwerking met de horeca, hoogheemraadschap HDSR, staatsbosbeheer, TKBN en KV De IJsselstreek. Met dank aan Marten de la Vieter voor zijn advies.

Online:

Deze route kan ook online bekeken worden met meer en grotere foto's:

<https://kanokaartutrecht.nl/route-schalkwijk.html>

Lengte: 5.6 km. tot 17.8 km.

Als je alleen het rondje vaart langs de punten 4, 6, 7, 10 en terug naar 4, dan ben je 5.6 km. onderweg.

Als je langs alle punten vaart, dan heb je een mooie dagtocht van bijna 18 km. Bijna elke andere afstand die je kunt bedenken is ook mogelijk.

Overdragen:

Overdragen is alleen 3x nodig op het traject langs punt 6 (Polder Blokhoven). Als je alleen bent, dan heb je hier wel een kanokarretje nodig. Als je niet wilt overdragen, dan kun je natuurlijk omvaren door opnieuw langs punt 3 te gaan, maar dat maakt de route minder gevarieerd en minder interessant.

Start:

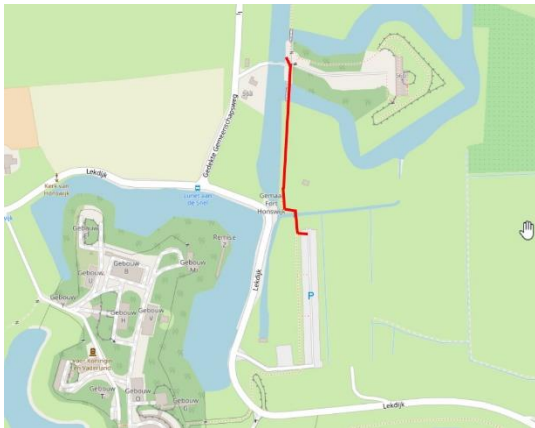
Je kunt deze route op diverse punten beginnen. Als je met je eigen kano of kajak komt, dan kun je beginnen bij één van de volgende punten:

Start bij Punt 1, Restaurant Hajé - TOP De Linielanding. Adres: Waterliniedok 1, 3433 NV Nieuwegein. A27 afslag 28. Telefoon: 088-523 00 00. Openingstijden: elke dag van 10:00 tot 21:00. Links naast de ingang is een deur die tijdens openingsuren toegang geeft tot het achterterrein waar

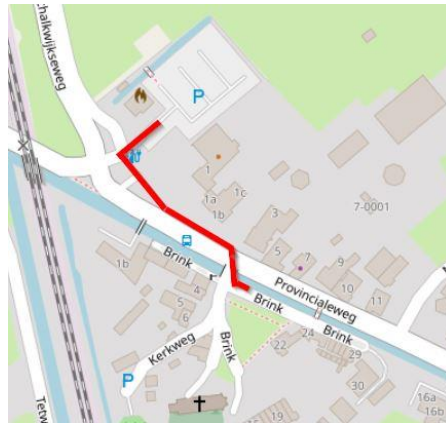
de kanosteiger is. Op deze deur staat "Privé terrein", maar deze mag wel gebruikt worden om met je eigen kano naar het water te gaan.

Start bij Punt 5, Lunet aan de Snel. Hier is een ruime parkeerplaats en je hoeft geen weg over te steken. De loopafstand naar het instappunt is wel iets groter dan bij de Brink in Schalkwijk. De autoroute hier naartoe gaat over de smalle Lekdijk, met veel fietsers als het mooi weer is. Zie detail-kaart hieronder voor de looproute.

Start bij Punt 8, Brink Schalkwijk. Vlakbij is de parkeerplaats van een officiële TOP (Toeristisch Overstap Punt), naast het Pannenkoekenrestaurant. Adres: Provincialeweg 1, 3998 JE Schalkwijk. Zie detail-kaart hieronder voor de looproute.

Looproute punt 5, Lunet aan de Snel, 250 meter

Looproute punt 8, Brink Schalkwijk, 140 meter

Kanoverhuur:

Als je een kano wilt huren, dan kun je starten bij een kanoverhuurbedrijf op één van de volgende punten:

- Kanoverhuur Hajé (TOP De Linielanding), bij punt 1:
Adres: Waterliniedok 1, 3433 NV Nieuwegein. A27 afslag 28. Telefoon: 088-523 00 00.
Openingstijden: elke dag van 10:00 tot 21:00.
Zie www.haje.nu/nieuws/ontdek-de-waterlinie-per-kano
- Fort Werk aan de Korte Uitweg, bij punt 4:
Fort WKU verhuurt ook kano's. Adres: Lange Uitweg 42A, 3999 WL Tull en 't Waal.
Telefoon: 030 634 21 99. Zie www.fortwku.nl/belevenissen-op-het-fort

Horeca:

Op meerdere plekken kun je onderweg iets eten of iets drinken:

- Restaurant Hajé (www.haje.nu/restaurant-nieuwegein) bij punt 1 op de kaart. Restaurant, cafetaria en kanoverhuur, met een mooi terras aan het water.
Adres: Waterliniedok 1, 3433 NV Nieuwegein. A27 afslag 28. Telefoon: 088 523 00 11
- Fort WKU (www.fortwku.nl) bij punt 4 op de kaart. Theehuis, mini-camping, kanoverhuur en diverse activiteiten op het fort. Adres: Lange Uitweg 42A, 3999 WL Tull en 't Waal.
Telefoon: 030 634 21 99
- Restaurant Jonkheer De Ram (schalkwijk.jonkheer-deram.nl) bij punt 7 op de kaart. Eigen kanosteiger voor de deur. Adres: Jonkheer Ramweg 22, 3998 JR Schalkwijk.
Telefoon: 030 636 8583.
- Pand Pannenkoek (www.pandpannenkoek.nl) te Schalkwijk bij punt 8 op de kaart. Adres: Provincialeweg 1, 3998 JE Schalkwijk (U). Telefoon: 030 760 43 93

Route:

1: Restaurant Hajé: Ga vanaf de kanosteiger linksaf de Waalsewetering af tot het einde. Ga hier rechtsaf de Schalkwijkse Wetering op. Op dit traject kunnen in de zomer veel waterplanten groeien. In het voor- en naseizoen heb je hier minder last van. Ga door tot aan de kanosteiger van punt 2 (Verdronken Bos) aan je rechterhand.

2: Verdronken Bos: Hier kun je even uitstappen en een korte wandeling maken over het vlonderpad. Vervolg je weg over de Schalkwijkse Wetering tot aan punt 5 (Hoek Inundatiekanaal en Schalkwijkse Wetering).

3: Hoek Inundatiekanaal en Schalkwijkse Wetering: Vaar rechtsaf het Inundatiekanaal op tot aan het fort. Het Inundatiekanaal gaat achterlangs het fort. De kanosteiger aan de linkerkant van het Inundatiekanaal aldaar is punt 4.

Foto: Marten de la Vieter

4: Fort Werk aan de Korte Uitweg: Je kunt aan de voorkant van het fort, naast de brug van het fort, even uitstappen. Daar is ook een kanosteiger. Op het fort is ook horeca aanwezig. Vervolg je weg over het Inundatiekanaal tot de kanosteiger van Lunet aan de Snel op het einde van het kanaal. Dit is punt 5 (Lunet aan de Snel).

5: Lunet aan de Snel: Vaar terug tot aan punt 4 (de kanosteiger achter fort WKU) en ga het water uit. Hier is een stuw. Aan de andere kant van de stuw is weer een kanosteiger waar je het water weer in gaat. Deze sloot gaat door de polder Blokhoven. Bij de volgende stuw is een kanosteiger. Dit is punt 6 (Polder Blokhoven).

6: Polder Blokhoven: Vanaf de kanosteiger aan de andere kant van de stuw ga je rechtsaf. Even verder voor een bruggetje gaat een sloot naar links, onder een ander bruggetje door. Neem deze sloot en vaar zo recht af op de grote kerk van Schalkwijk. Op het einde moet je uitstappen, en nog zo'n 100 meter lopen tot aan de Schalkwijkse Wetering. Daar kom je aan bij punt 7 (St. Michaëlkerk).

7: St. Michaëlkerk: Ga bij de kanosteiger het water in, en vaar naar rechts de Schalkwijkse Wetering af, onder het spoor door, en dan nog een kleine 200 meter tot aan de kanosteiger van punt 8 (Brink Schalkwijk).

8: Brink Schalkwijk: Vaar terug, opnieuw onder het spoor door, en ga direct na het spoor linksaf. Na 200 meter kom je bij de kanosteiger van punt 9 (Kasteeltuin Jonkheer Ram).

9: Kasteeltuin Jonkheer Ram: Hier kun je even uitstappen en een rondwandeling maken door de kasteeltuin. Vaar terug richting Schalkwijk, en ga linksaf de Schalkwijkse Wetering op, passeer de St. Michaëlkerk, en vaar verder tot Ridderhofstad Vuylcop. Dit is punt 10.

10: Ridderhofstad Vuylcop: Vaar verder de Schalkwijkse Wetering af, passeer het Verdronken Bos, ga door tot vlak voor een voetbrug die schuin over het water loopt. Even verder zie en hoor je de snelweg. Ga hier naar links de Waalsewetering op tot aan de kanosteiger (aan je rechterhand) van punt 1 (Kanoverhuur Hajé)

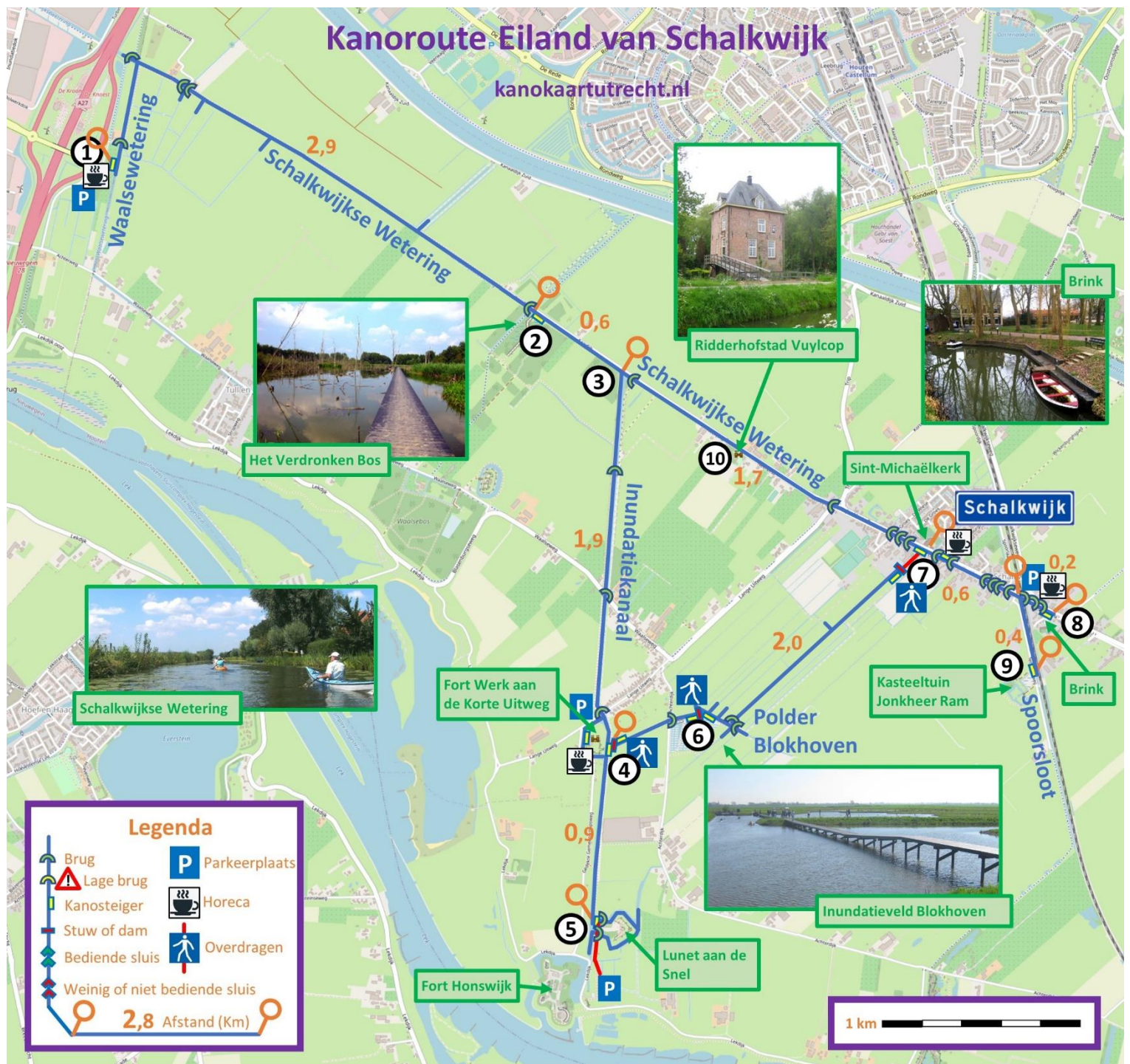

Zicht op de brug bij de Brink, met op de voorgrond "De Wasvrouw" (1998) van beeldend kunstenaar Roel Visser (Foto: Marten de la Vieter)

Foto: Marten de la Vieter

Kaart:

(1) Kanoverhuur Hajé - Waalse- en Schalkwijkse Wetering

Als je een kano huurt, kun je vanaf hier beginnen te varen over de Waalse- en Schalkwijkse Wetering. In de zomer kunnen hier veel waterplanten zijn! Wat dat betreft is het voor- of naseizoen beter.

Foto: Charles Füss

(2) Verdronken Bos

Tijdens de landinrichting is in de jaren 80 een bos aangelegd nabij het Elpad in Tull en 't Waal. Dit gebied functioneert nu als waterberging. Omdat de bomen niet tegen een hoge waterstand kunnen is het bos verdronken. Bij het Verdronken Bos is een kanosteiger aangelegd, zodat je hier eruit kunt en even rond kunt wandelen.

Foto: Charles Füss

Foto: Charles Füss

(3) Hoek Inundatiekanaal en Schalkwijkse Wetering

Het Inundatiekanaal gegraven in 1870 loopt van Fort Honswijk tot de Schalkwijkse Wetering. Het is een gaaf en karakteristiek onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, en is een belangrijk voorbeeld van de laat-19e eeuwse krijgskunde. Het kanaal moest de onderwaterzetting (inundatie) ten zuiden en zuidoosten van Utrecht sneller laten verlopen.

(4) Fort Werk aan de Korte Uitweg

Het Werk aan de Korte Uitweg is een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en werd gebouwd tussen 1873 en 1879. Het maakt deel uit van de Stelling van Honswijk.

Het fort heeft een eigen steiger naast de toegansbrug. Je kunt hier kano's huren, er is een theehuis en ook een mini-camping. Een fijne pauzeplek!

De kano's liggen klaar bij het fort om verhuurd te worden

(5) Lunet aan de Snel

Het Lunet aan de Snel (aangelegd in 1845) is gelegen aan het veenriviervtje De Snel. Het Lunet is een klein verdedigingswerk. Hier vanuit kon een aanval op Fort Honswijk vanuit het noordoosten worden weerstaan. Ook kon een gedeelte van de Lekdijk onder vuur worden genomen.

*Kanosteiger bij Lunet aan de Snel in het Inundatiekanaal tijdens de opening in 2018.
Foto: Charles Füss*

(6) Waterberging en Inundatieveld polder Blokhoven

De polder Blokhoven was als inundatieveld onderdeel van Nieuwe Hollandse Waterlinie. Dit betekent dat het hele gebied snel onder water gezet kon worden als de vijand in aantocht was. Voor verdediging van het land wordt dit middel niet meer gebruikt, maar in de zomerperiode wordt de polder nog steeds twee maal per maand onder water gezet, zodat bezoekers kunnen zien hoe dit in zijn werk ging.

Als waterbergingsgebied heeft polder Blokhoven wel een actieve rol. Om wateroverlast bij hevige regenval te voorkomen, wordt deze polder gebruikt voor tijdelijke opslag van oppervlaktewater.

*Panorama over polder Blokhoven. In de verte is de kerk van Schalkwijk te zien waar de kanoroute vanaf hier naartoe gaat.
Foto: Charles Füss*

(7) St.Michaëlkerk

De grote katholieke St.Michaëlkerk van Schalkwijk, uit 1879, is een herkenningspunt in de wijde omtrek:

Foto: Marten de la Vieter

Een paar huizen van de kerk vandaan, richting de Brink, is restaurant Jonkheer de Ram. Voor de deur heeft dit restaurant, waar je ook alleen iets kan drinken, zijn eigen kanosteiger

(8) Brink Schalkwijk

De Brink is een klein historisch plein met o.a. de hervormde kerk. Deze kerk was oorspronkelijk katholiek, en gewijd aan St.-Michaël. De huidige St.Michaëlkerk is later bij punt 3 gebouwd. De bakstenen kerktoeren bestaat uit twee delen. Het onderste deel is Laat Romaans (13e eeuw) en bestaat uit baksteen. Het bovenste deel is Laat Gotisch (16e eeuw).

Bij de Brink is een kanosteiger. Schuin tegenover de Brink is Pand Pannenkoekenrestaurant met daarnaast een openbare parkeerplaats. Deze parkeerplaats is een TOP (Toeristisch Overstappunt). In het restaurant kunt u behalve eten ook alleen iets drinken.

Brink

(9) Kasteeltuin Jonkheer Ram

De (historische) Tuin van Jonkheer Ram aan de Spoorsloot ligt bij het terrein waar tot in de Middeleeuwen de ridderhofstad Schalkwijk stond. In een middeleeuwse tuin zoals deze gereconstrueerde tuin uit de tijd van Jonkheer Adriaen Ram (17e eeuw) speelden gebruiksdoelen (voedsel en geneeskrachtige planten) een grote rol. Een paar meter hoog frame geeft een impressie hoe het kasteel er uit gezien moet hebben.

Kasteeltuin Jonkheer Ram

Adriaen Ram was overtuigd katholiek, en dat was in zijn tijd verboden in Nederland. Hij richtte de ronde toren van zijn kasteel in als schuilkapel, voor zijn familie en voor de bevolking van Schalkwijk. Hij nam de katholieke priester Dirk Jacobszn van der Horst in dienst als huisonderwijzer, maar zijn werkelijke taak was het opdragen van de wekelijkse mis in het geheim. Dit heeft 16 jaar geduurd, totdat het gezag hier een einde aan maakte. In eerste instantie lukte dit niet. De ophaalbrug werd opgetrokken, en de bevolking van Schalkwijk joeg de soldaten weg met hooivorken. De priester kon vluchten naar Vianen met hulp van de bevolking. De maarschalk kwam nog dezelfde dag met meer manschappen terug. Het kasteel werd ingenomen, en Adriaen en zijn vrouw werden gevangengenomen en in Utrecht terecht. Zijn rechten als ambachtsheer werden vervallen verklaard, hij werd voor tien jaar uit het Sticht verbannen, de ronde toren moest afgebroken worden en de ophaalbrug moest vervangen worden door een vaste brug. Adriaen Ram vestigde zich in Vianen, en verkocht de ridderhofstad. Mede dankzij jonkheer Ram is een groot deel van de bevolking van Schalkwijk met trots katholiek gebleven.

Kanosteiger in de Spoorsloot bij de Kasteeltuin Jonkheer Ram. Op achtergrond de Hervormde kerk van Schalkwijk. Beide dorpen kregen een station. Al in 1871 kwam in Schalkwijk een spoorongeluk voor, waarbij

Op het informatiebord bij de tuin van Jonkheer Ram staat meer informatie over het kasteel, de geschiedenis en de tuin.

(10) Ridderhofstad Vuylcop

De huidige woontoren aan de Schalkwijkse Wetering is het laatste restant van het kasteel Vuylcoop dat waarschijnlijk gesticht werd door een lid van het sinds lang uitgestorven geslacht van de heren van Schalkwijk. Het vermoeden bestaat dat het huis rond 1300 gebouwd werd als een omgrachte woontoren met daarnaast een omgrachte voorburcht.

Foto: Charles Füss

Peter Kuiper – kanokaartutrecht.nl

Ik ben benieuwd naar ervaringen met deze route!

Reacties kun je sturen naar peter@kanokaartutrecht.nl